

Monory, Rebeka-Szabó Árpád: Living in Tehran
(Teheránban lakni)

Citation: Metszet, Vol 14, No 2 (2023), pp 34-39,
<https://doi.org/10.33268/Met.2023.2.4>

Received: 10 March 2023

Accepted: 14 March 2023

Published: 17 April 2023

APARTMENT BUILDING, TEHRAN,
IRAN ARCHITECT:

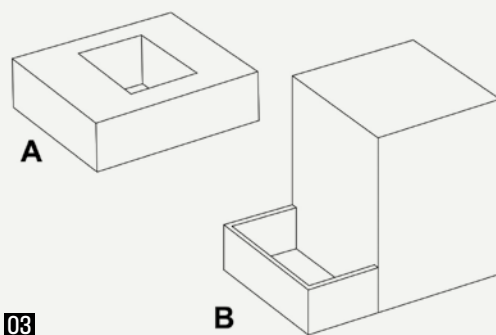
AMIR HOSSEWIN SIRJANI

Traditionally Iranian homes were placed around a courtyard, whilst contemporary homes tend to be placed as single volume bounded by a garden, preferably towards the north side. The idea of manipulating the elevation of a building to create external lightwells has been explored in this design to provide all rooms on all sides with daylight. This idea of playing with the elevational for has also informed the decorative use of brick cladding to create a further play on light.

01

02

03

B

01 Teherán északi része a Milad-toronyról, 2019 (fotó: Amir Pashaei)

02 Teherán jellemző beépítésének részlete a 22. kerületben, 2018 (fotó: Mohsen Ataei)

03 Hagyományos és ma jellemző beépítési forma: (A) belső udvaros épület, (B) a telek északi telekhatárára helyezett zárt sorú beépítés a szabályozás szerint [3]

04 Az Isar 11 lakóház északi homlokzata (fotó: Farzin Fereidouni)

TEHERÁNBAN LAKNI

LAKÓÉPÜLET | IRÁN

Teherán az Alborz hegység déli lábánál, 1200-1600 méter közötti magasságban helyezkedik el, egy, a hegyekkel keletről és nyugatról is körülölelt völgyben. A város meghatározó földrajzi adottsága az, hogy a területe északról dél felé lejt, vagyis a tengerszint feletti magasság ellenére is jól benapozott, kellemes klímájú.

01

04

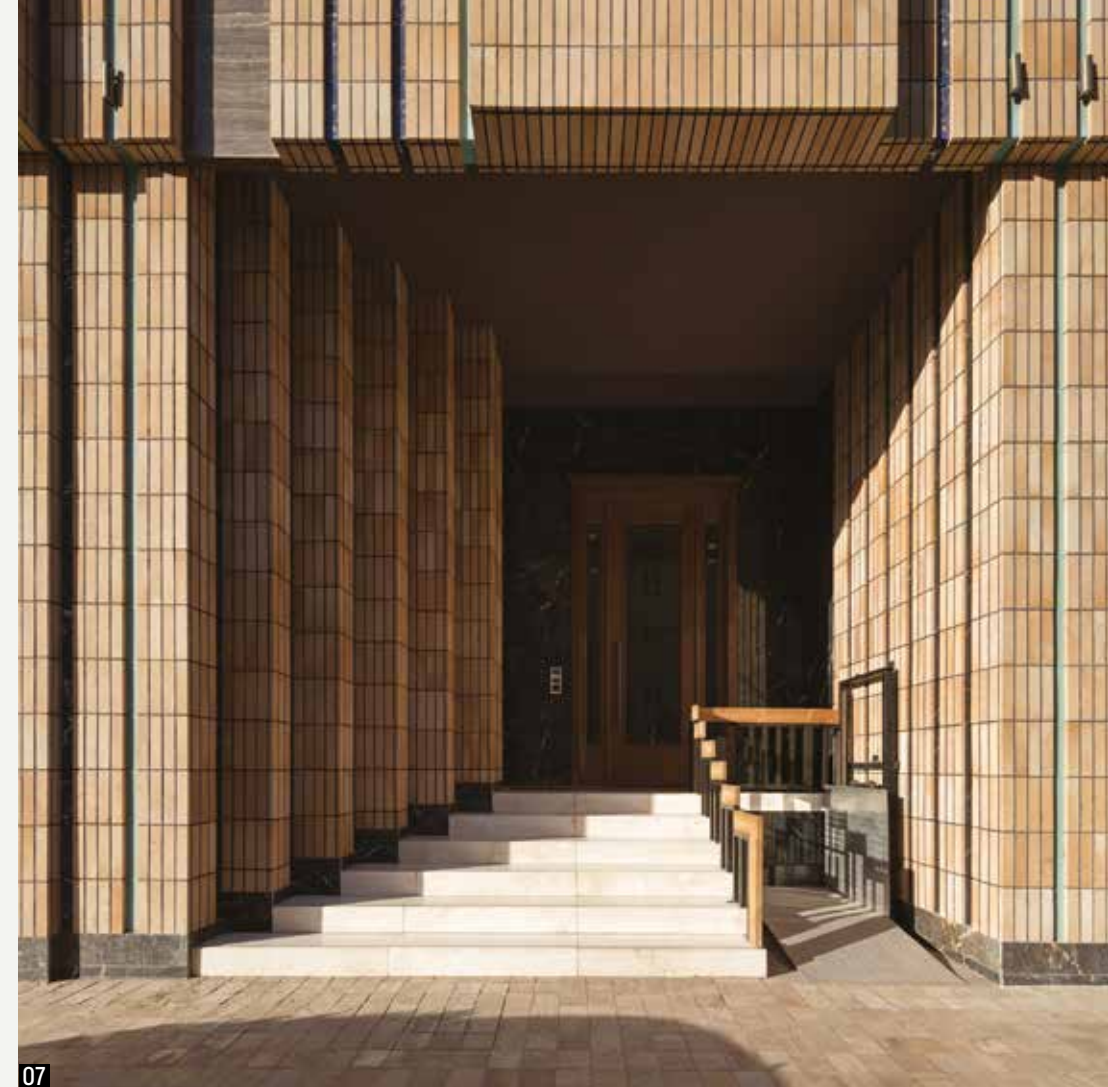
ÉPÍTÉSZ |
Amir Hossein Sirjani

FOTÓ |
Farzin Fereidouni

SZERZŐ |
Monory Rebeka, Szabó Árpád DLA

„Teherán a világ egyik leggyorsabban növekvő városa is, lakossága 1960-ban alig haladta meg a kétmilliót, ami a 2017-es népszámlálás idejére 8,737,510 főre, sőt mára az elővárosokkal együtt 15 millió főre duzzadt. A folyamatos növekedés eredményeképpen hatalmas nyomás nehezedik a lakásszektorra, mely szinte kizárólagosan a piaci szereplőkre épül: a városi lakásépítési beruházásokban a magánszektor aránya itt az egyik legmagasabb a világon. [1]

„A város annak érdekében, hogy a lakhatási nehézségeket kezelni tudja, az 1960-as évektől kezdődően tudatosan alakította városfejlesztési terveit. Ennek a folyamatnak az egyik mérföldköve Teherán első, 1968-ban elkészült városrendezési terve, mely Victor Gruen amerikai és Abdol Aziz Farmanfarmaian helyi építész konzorciumában született. A terv a kor legkorszerűbb elveinek megfelelően rugalmas, többközpontú térbeli rendszert fektetett le a brit új városok mintájára, melyben a központi városrészt 10 további alközpont vesz körül. [2] A terv az „általános”

05-06 Az Isar 11 lakóház északi homlokzata (fotó: Farzin Fereidouni)
 07 Bejárati részlet (fotó: Farzin Fereidouni)
 08 Teherán kerületei és az ingatlanárak emelkedése észak felé az Isar 11 lakóház helyével [4]

lakóterületek fejlesztésénél egyszerű szabályokra és ebből adódóan könnyű és rugalmas alkalmazhatóságra épült. Az új fejlesztések esetén egységesen 60 százalékban határozta meg a telkek beépíthetőségét, és kötelezően előírta, hogy az épületeknek a telek északi oldalán, a telekhatáron kell állniuk, míg a déli oldalon fennmaradó telekrészt szabadon – beépítetlenül – kell hagyni. Az új parcellázásoknál alkalmazták teljes körűen ezt az egyszerű szabályt, amely hatékony, de egyszerű logikával biztosította a lakóterületek fejleszthetőségét, míg a létrejövő sávós beépítésekkel a klimatikus viszonyokra is reagált. Az épületsávok északi oldalra telepítésével a ház déli oldala és a kert jól benapozott, a téli napsütés a maximális napfényt juttatja el az épülethez, ugyanakkor biztosítja azt, hogy a leginkább jellemző kelet–nyugati irányultságú utcák mindkét oldalán lévő házak számára azonosak legyenek a napfényviszonyok. Ezt a beépítési formát a délutáni erős nyugati napsütés is indokolja, hiszen a helyi klimatikus viszonyok miatt a nyugatra néző házak elviselhetetlenül felmelegednének. Így jött létre az az általános elv, hogy az épületeket dél felé kell tájolni. [1] Ez meghatározza az utcák karakterét is, hiszen az egyik oldalukon az épületek

homlokzatai, a másikon pedig a kertek falai és kerítései állnak. A szabályok befolyásolják a lakóházak tipológiáját is, és olyan beépítési formát hoztak létre, amely a sávós beépítések sorolásával alapvető hatással van a város morfológiájára is. —A város legmagasabb presztízssú lakóterületei jellemzően az Alborz lábához legközelebb eső – vagyis legmagasabban fekvő, így leginkább élhető klímájú – 1., 2. és 3. kerületekben helyezkednek el. [4] Itt a legmagasabbak az ingatlanárak, de ennek ellenére itt is folyamatos a város fejlődése, terjeszkedése. A Shahid Mahallati negyed Teherán 1. kerületében, a Shemiranat szomszédságában található északkeleti városrészek egyike. A terület éghajlata a fekvésének köszönhetően kellemes. Ebben az első kerületi negyedben található Amir Sirjani „Isar 11” lakóháza. —Az épület követi a szabályozási tervben lefektetett beépítési logikát: masszív tömegével a telek északi oldalára húzódik és zárja a házak sorát az utca felé. A kerület presztíziséhez és helyi befektetői igényekhez igazodóan szintenként három nagyméretű, tágas lakás helyezkedik el, míg a közösségi terek és a közlekedők a lehető legminimálisabb alapterületűek. A befelé forduló, tágasan méretezett, jellemzően

08

négyszobás lakások egy befektetői logikát mutatnak: a tömeg kifelé egyáltalán nem tagolt, és még a lakószobák egy része is a szűk bevilágító udvarokra néz. —A lakások elrendezése hasonló sémát mutat. A lépcsőházból a megérkezés kisméretű előtérén keresztül történik a nappali-étkező-konyha egybenített terébe. Ezek a lakáson belüli közös terek nagyvonalúan méretezettek, de elrendezésük miatt kevésbé érzékelhetők egy térként. A hálósobák jellemzően a bejáratától messzebb, a homlokzatokra kerülnek, így a nagy lakásméretetek és viszonylag nagy traktusmélység miatt majdnem minden lakásnál kialakul egy sötétebb, hallszerű helyzet, ami a szobák előtereként fogható fel. Ez a tér, bár kapcsolatban van a közös terekkel, átjáró jellege miatt inkább csak elosztó funkciót tud betölteni. Az épület belső elosztása

a pillérváz rendszernek köszönhetően viszonylag szabad, de a magas presztíz, a befektetői szándékok, köztük a négyzetméterek maximalizálása megkötötte az építész kezét. Az épület belső alaprajzi rendszere így legalább annyira a teheráni felső középosztály kulturális-lakhatási igényeiről, mint a helyi ingatlanfejlesztők szándékairól mesél. —Az építész igazi mozgástere a homlokzati burokok formálásában van, ott, ahol a sűrű belső tömeg a külvilággal találkozik. Amir Sirjani a homlokzatképzésnél a hagyományos iráni téglalapítészethez nyúlt vissza, ennek modern átértelmezésével, a plasztika eszközeivel alkotott a szigorú feltételek ellenére is karakteres épületet. —A téglalapítészetnek történetileg nagy hagyománya van Iránban, mely ma újra reneszánszát éli. Az

09

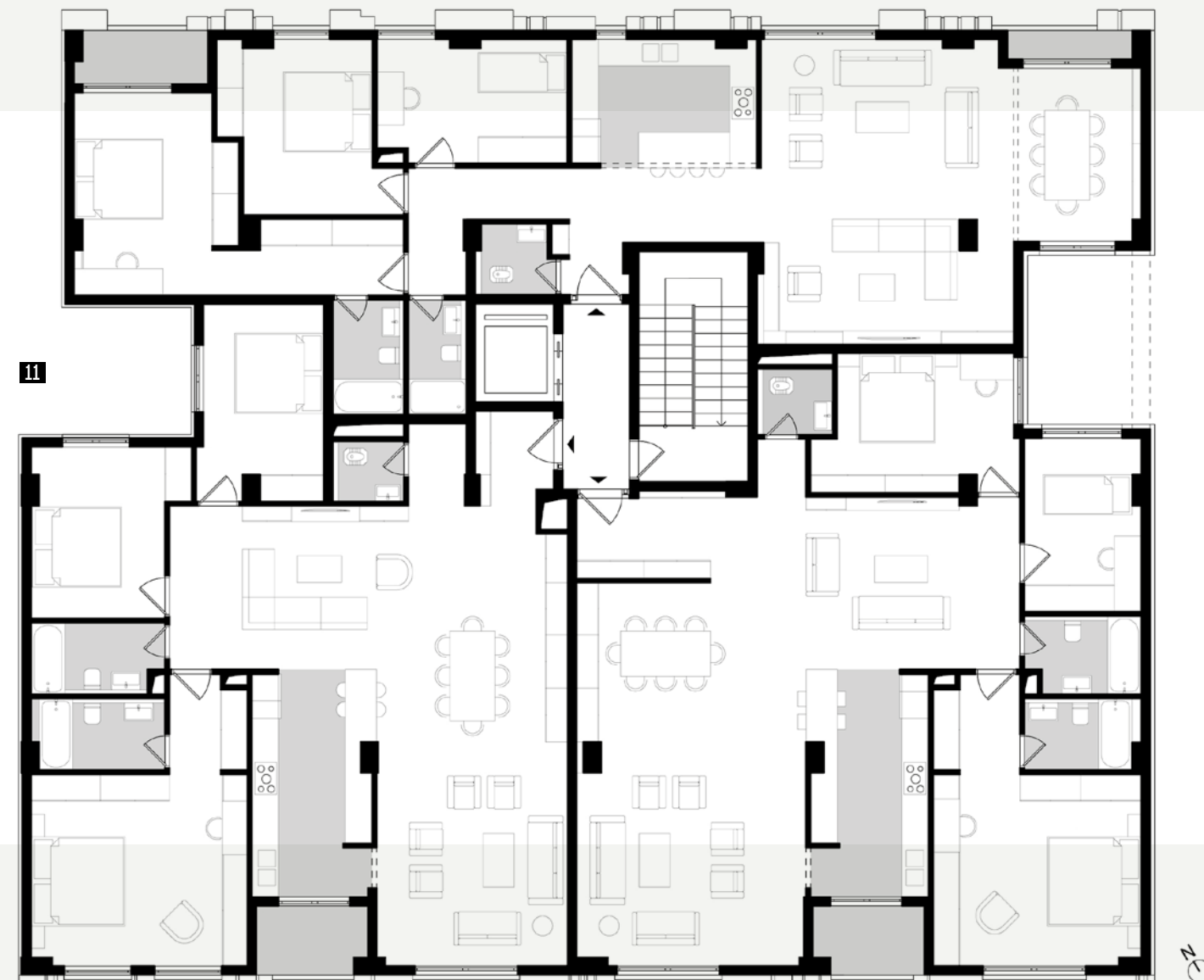
10

09-10 Homlokzati plasztika (fotó: Farzin Fereidouni)
11 Lakószint alaprajza

ország központi fennsíkjáról származó, könnyen hozzáférhető agyagból égetett, jó minőségű téglák a történeti épületeken használt szerkezeti funkcióján túl a kortárs iráni építészetben új funkciót talált magának: mivel az iráni épület-díszítőművészetre korábban is jellemző volt a mázas kerámia használata, ennek a hagyománynak a folytatásaként a helyi kortárs építészetben a téglák mint homlokzati elem felértékelődik és a geometrikus téglamotívumok alkalmazásával önmagában válik a homlokzat díszévé. [5]
—Ez a tendencia jól látható Teherán mai arculatában. Az elmúlt években több olyan épület megvalósult a városban, amely a hagyományos díszítőművészet szerepének újragondolásával a műves, dekoratív téglahomlokzatot értelmezi újjá kortárs kereskedelmi és lakóépületekben (Lásd: Tachra Design, Admun Design & Construction Studio, CAAT Studio).
—Az Isar 11 lakóházban is meghatározó a hagyományos kerámiahomlokzat átértelmezése. Fő karaktere a nyerstégla-plasztika és az ezeket tagoló kék

09
10

kerámiasávok, amelyek markáns kontrasztot alkotnak a téglák semleges színével. A nyers és mázas kerámia kombinációja a homlokzaton olyan texturált felületet hoz létre, amely nemcsak komponálta teszi az épületet, hanem mélységérzetet is kelt. A kék kerámiasempék a játékosság érzetét keltik, de meg is törlik a téglahomlokzat egyhangúságát, vertikális ritmust, reliefszerű megjelenést teremtve. Ezzel a ritmussal és a vertikális irány meghúzásával vezeti a szemet a kompozíció, a geometrikus tömegben hangsúlyos irányokat meghúzva.
—Az épület homlokzatán lévő extrudált kubikus formák mozgása szintén fontos tervezési elv volt. A hasábok nem egységes méretűek, és látszólag véletlenszerű mintázatot alkotnak, ami a homlokzaton a folyamatos változás és a mozgás érzetét kelti. A hasábok változó formáin és szögein mindig másképpen törlik meg a fény, és folyamatosan változó dinamikus árnyékhathatások jönnek létre.

11

A nyers és mázas kerámia kombinációja a homlokzaton olyan texturált felületet hoz létre, amely nemcsak komponálta teszi az épületet, hanem mélységérzetet is kelt

IRODALOM / REFERENCES

- [1] Shayesteh, Homeira - Steadman, Philip: „The impact of regulations and legislation on residential built forms in Tehran”, *Journal of Space Syntax* 4 (2013).
- [2] Madanipour, Ali: „Urban planning and development in Tehran”, *Cities*, Vol 23, Issue 6, (2006), pp 433-438, ISSN 0264-2751.
- [3] Payami, Sepideh - Morinaga, Ryohei - Kobayashi, Hideki: „Effect of Housing Layout and Open Space Morphology on Residential Environments - Applying New Density Indices for Evaluation of Residential Areas, Case Study: Tehran, Iran”, *Journal of Asian Architecture and Building Engineering*, 17 10,3130/Jaabe,17,79 (2018).
- [4] Hosseini, S M - Bahadori, B - Charkhan, S: „Spatial analysis of housing prices in Tehran city”, *International Journal of Housing Markets and Analysis*, Vol ahead-of-print No ahead-of-print (2022).
- [5] Baldwin, Eric: „Brick by Brick: Rethinking Masonry Construction in Iran” *ArchDaily*, 2019-10-31, hozzáférhető: <<https://www.archdaily.com/927558/brick-by-brick-rethinking-masonry-construction-in-iran>> [utolsó belépés: 2023-03-23], ISSN 0719-8884.

ÉPÍTÉS MUNKATÁRSÁK: Farzin Fereidouni, Hossein Namazi
| TARTÓSZERKEZET / ÉPÜLETGÉPÉSZET: Eshel Consulting Engineers | MEGBÍZÓ: Mehdi Ghahramani & Partners | KIVITELEZŐ: Esfandiar Fereidouni | PROJEKTMENEDZSER: Farzin Fereidouni